

**Міністерство освіти і науки України
Інститут історії України НАН України
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут філософії НАН України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара**

УКРАЇНА в гуманітарних і соціально-економічних вимірах

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції
(присвяченої 25-річчю Незалежності України)**

29-30 квітня 2016 р.

Частина I

Редакційна колегія:

Токовенко Олександр Сергійович, д.філос.н., проф., декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Сергєєв Вячеслав Сергійович, д.політ.н., доц., завідувач кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Касьянов Георгій Володимирович, д.і.н., проф., зав. відділу новітньої історії та політики Інституту історії України НАН України

Пометун Олена Іванівна, д. пед. н., проф. член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Хамітов Назіп Віленович, д.філос.н., проф., провідний науковий співробітник відділу філософської антропології Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України

Крилова Світлана Анатоліївна, д.філос.н., проф., завідувач кафедри філософської антропології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Висоцький Олександр Юрійович, д.політ.н., проф., професор кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Кривошеїн Віталій Володимирович, д.політ.н., проф., завідувач кафедри соціології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Третяк Олексій Анатолійович, д.політ.н., доц., завідувач кафедри політології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Вершина Вікторія Анатоліївна, к.філос.н., доц., доцент кафедри філософії, заступник декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин з наукової роботи Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Перфільєва Анастасія Олександрівна, к.політ.н., доц., доцент кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Грачевська, Таміла Олександрівна, к.і.н., доц., доцент кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Двуреченська Олександра Сергіївна, к.і.н., доц., доцент кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

У 45 Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 29-30 квітня 2016 р., м.Дніпропетровськ. Частина I. / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. – 358 с.

У збірник вміщено матеріали всеукраїнської наукової конференції «**Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах**», що присвячені осмисленню проблем сучасної України в соціальному, політичному, історичному, філософському, культурологічному, філологічному, правовому, економічному, педагогічному та інших дискурсах, визначенню дієвих заходів та оптимальних шляхів подолання негативних та кризових явищ у різноманітних сферах української дійсності. Рекомендовано для студентів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, науковців.

Таким чином, значимість ціннісних суджень полягає в тому, що вони є джерелом людських дій. У цьому контексті набуває важливості виявлення змістовного наповнення ціннісних суджень індивідів, які взаємодіють між собою, спосіб упорядковування їхніх цінностей на власній шкалі пріоритетів. Поняття розуміння корелює з поняттям значимості, тобто концепт розуміння невіддільний від процесу смислотворення. Таким чином, розуміння – це процес продукування смислів. Саме розуміння виступає найчастіше основою соціально-комунікативної взаємодії, продукуючи ті чи інші сенси для учасників взаємодії, у залежності від значимості та ціннісної наповненості певних взаємодій. Для забезпечення взаєморозуміння необхідна співпричетність кожного, усунення ієрархії в парадигмі відносин, можливість для кожного брати участь у соціально-комунікативній взаємодії, не завдаючи шкоди іншим і не відчуючи утиснення з боку інших.

Список використаних джерел

1. Вебер М. Избранные произведения / Макс Вебер ; [пер. с нем. ; / сост., общ. ред. и предисл. Ю. Н. Давыдова]. - М. : Прогресс, 1990. - 808 с. 2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер ; [пер. з нім. О. Погорілий]. — К.: Основи, 1998. — 534 с. 3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод / Ганс-Георг Гадамер ; [пер. з нім.]. — К. : Юніверс, 2000. — Т. I : Герменевтика I : Основи філософської герменевтики. — 464 с. 4. Дильтей В. Собрание сочинений : В 6 т. / Вильгельм Дильтей ; [пер. с нем. / под общ. ред. А. В. Михайлова, Н. С. Плотникова]. — М. : Дом интеллектуальной книги, 2000. — Т. 1 : Введение в науки о духе / [пер. с нем. под ред. В. С. Малахова]. - 764 с. 5. Куц Г. М. Стратегієми «розуміння» і «пояснення» в політичних науках: евристичність методологічної інтеграції / Г. М. Куц // Нова парадигма : Журнал наук. праць / Гол. ред. В. П. Бех. - Вип. 65. - Ч. 2. - К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. - 333 с. - С.206-212. 6. Мизес Л. фон. Теория и история. Интерпретация социально-экономической реальности / Людвиг фон Мизес ; [пер. с англ.]. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001.- 295 с.

Л. В. Мороз-Рекова

КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Останні зміни в системі освіти України орієнтують вищі навчальні заклади на підготовку фахівців на основі компетентнісного підходу. Вимоги до фахової компетентності педагога кожного рівня підготовки розкриваються через його практичну діяльність, сферу професійних повноважень. На думку Г. Беленької, для фахівця дошкільного профілю однією з основних професійно важливих якостей, що входять до професійної компетентності, виступає комунікативність. Вона є передумовою формування інших професійних якостей і в ролі функції передбачає встановлення правильних стосунків вихователя з вихованцями дошкільного навчального закладу, їх родинами, колегами та адміністрацією закладу [1, с. 68].

Проблема підготовки майбутнього педагога, його готовності до професійно-педагогічної діяльності була і є в центрі уваги багатьох учених. Г. Беленька зазначає, що їх дослідження спрямовані на з'ясування: закономірностей формування професійно важливих рис особистості педагога, а також його психічних властивостей і стану, пов'язаних з професійною діяльністю (І. Безуглов, Н. Дідусь, Т. Казимірска, Ю. Кулюткін, З. Курлянд, Р. Хмелюк, В. Юрченко та інші); шляхів і засобів становлення педагогічної майстерності (І. Багаєва, Є. Барбіна, Н. Гузій, І. Зязюн, В. Кан-Калік, Н. Кічук, Л. Кондратова, О. Мороз та інші); природи і сутності професійної діяльності педагога (Ф. Гоноболін, Е. Карпова, Л. Спірін, Г. Сухобська та інші); структури й змісту окремих компонентів професійної діяльності педагога (В. Бондар, Л. Ващенко, Г. Засобіна, Н. Кузьміна, А. Ліненко, Г. Нагорна, В. Сластьонін та інші); рівнів та форм професійної діяльності педагога (М. Левіна, І. Лернер, В. Паламарчук, Ю. Постолик, Л. Таланова та інші) [2, с. 75]. Проте, на думку О. Добревої, питання підготовки бакалаврів у галузі дошкільної освіти окреслено лиш у загальних рисах в окремих статтях (Л. Артемової,

Г. Беленької, О. Богінч, Г. Сухоруковою та інші), і ще не зовсім охоплено у цілісну систему реалізації концептуальних підходів в умовах багаторівневої системи освіти [3, с. 2].

Педагогічна діяльність є динамічною системою, складовими якої виступають взаємопов'язані компоненти: 1) гностичний (об'єднує здатність до аналізу, узагальнення, уміння формулювати завдання щодо виховання і навчання, виробляти стратегію їх вирішення, оцінювати проекти рішень і способи їх реалізації); 2) проектувальний (передбачає формулювання системи цілей і завдань, планування власної діяльності й діяльності дітей); 3) конструктивний (пов'язаний з відбором та організацією навчального матеріалу); 4) організаторський (здатність здійснювати педагогічний процес, створювати розвивальне середовище для дитини); 5) комунікативний (уміння встановлювати і розвивати педагогічно доцільні взаємини з дітьми і їхніми батьками, колегами по роботі).

Кожен із зазначених компонентів забезпечує підґрунтя педагогічної діяльності, проте загальновідомо, що останній – комунікативний компонент – відіграє вирішальну роль, адже саме він забезпечує змістовий бік педагогічної діяльності, від чого і залежить ефективність такої діяльності. Як бачимо, мовний та мовленнєвий компонент виступають головною ланкою практичної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. У зв'язку з цим, виникає потреба в розширенні структури і моделей формування його професійних компетентностей. Основною метою вивчення мови є комунікативність, вільне спілкування у всіх сферах життя, особливо – професійній педагогічній діяльності. Бо «Саме комунікативний метод орієнтує дитину на збудження потреби у нових словах і знаннях, отже – активізує пізнавальну діяльність дошкільняти, сприяє пошукові оригінальних форм її розвитку» [4, с. 1].

Виходячи з необхідності того, що майбутній вихователь повинен:

знати:

- теоретичні засади педагогічної комунікації, що спрямовані на рішення завдань, пов'язаних із життєвою та професійною діяльністю;
- специфічні форми спілкування в різних сферах мовлення;
- особливості реалізації видів мовленнєвої діяльності, що є обумовленим характером його професії.

вміти:

- застосовувати на практиці знання з педагогічної комунікації;
- створювати та доцільно застосовувати особистісно-орієнтовані професійно значущі педагогічні жанри мовлення.

Вищезазначене вимагає від майбутнього вихователя володіння специфікою педагогічного спілкування, професійним мовленням, нормами мовленнєвої поведінки, оскільки саме вони є факторами, що забезпечують результативність та ефективність його діяльності. Саме слово, мовлення є основним інструментом спілкування вихователя, засобом реалізації дидактичної мети та оптимізації завдань освітнього характеру [4, с. 2]. Тому в цьому випадку мова йде про сформовану професійну комунікативно-мовленнєву культуру мовлення.

Формування комунікативних умінь передбачено в таких навчальних дисциплінах, як «Основи педагогічної майстерності» (розглядається у розділі «Педагогічне спілкування»), «Сучасна українська мова з основами культури і техніки мовлення», «Культура мовлення та виразне читання», «Дошкільна лінгводидактика, культура мовлення та виразне читання» та інші. Проте окремої дисципліни, яка б спрямовувалась на формування професійної комунікативно-мовленнєвої культури мовлення у майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу в навчальних планах підготовки спеціалістів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму 6.010101 Дошкільна освіта не передбачено. На нашу думку, такий підхід не забезпечує формування професійно-комунікативної культури мовлення як одні-

єї з компетентностей спеціаліста в галузі дошкільної освіти.

На сьогодні зроблені спроби виправити ситуацію шляхом впровадження у навчальний процес спецкурсів. Так, предметом дослідження В. Тарасової виступила технологія формування риторичної культури майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів. Авторка визначає такі основні критерії та показники, що характеризують рівні сформованості риторичної культури: *мотиваційний* (професійна спрямованість, професійно-пізнавальний інтерес до оволодіння риторичною культурою, ставлення до професійно-риторичної діяльності та оволодіння методикою риторичної підготовки дошкільників); *мовленнєвий* (культура і техніка мови: знання мови, багатство лексичного запасу, правильна вимова звуків і слів; володіння голосовим апаратом, мовним диханням; виразність мови); *когнітивний* (якість знань, необхідних для оволодіння риторичною культурою); *процесуальний* (сформованість умінь, що характеризують риторичну культуру майбутнього фахівця дошкільної галузі освіти); *рефлексивно-особистісний* (сформованість рефлексивних умінь, виявлення майбутнім вихователем професійних якостей як носія риторичної культури, адекватність самооцінки) [5, с. 87-88].

Навчальна програма курсу «Риторика» (автори І. Калініна, О. Мамчич) включає теоретичний та практичний компоненти. До теоретичного компонента входять такі моделі: педагогічне спілкування, мовленнєва діяльність вихователя, культура мовленнєвої діяльності вихователя, професійні жанри мовлення. Практичний компонент включає такі моделі: специфіка педагогічного спілкування, мовленнєва діяльність вихователя, культура мовленнєвої діяльності вихователя, професійні жанри мовлення, що є професійно значущими для педагога-вихователя [4, с. 2-3].

Отже, професійна підготовка майбутніх вихователів у вищому навчальному закладі передбачає формування професійно важливих якостей, що входять до професійної компетентності, де з-поміж основних виступає комунікативність. Випускники ВНЗ мають бути готовими до успішного спілкування у фахових і повсякденних ситуаціях, мати сформовані навички організації ділової комунікації, удосконалену культуру професійного мовлення, навички етику службової взаємодії. Такі компетенції найефективніше формуються в умовах проведення спецкурсів.

Список використаних джерел

- 1.Беленька Г. В. *Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія* / Г. В. Беленька. – К. : Світлич, 2006. – 304 с. 2.Беленька Г. *Особливості організації навчальної взаємодії викладача зі студентами 1-го курсу бакалаврату* / Г. Беленька // *Вісник львів. ун-ту. Сер. пед.*, 2005. – Вип. 19. – Ч. 2. – С. 75–82. 3.Добрева О.В. *Особливості професійної підготовки бакалаврів спеціальності «Дошкільна освіта» у вищому навчальному закладі [електронний ресурс]* / О. В. Добрева // *Науковий вісник Мелітоп. держ. пед. ун-ту імені Богдана Хмельницького*, 2010. – № 5. – Режим доступу до статті: <http://ojs.mdpri.org.ua/index.php/nv/article/view/404/348>. 4.Калініна І. П. *Формування комунікативної компетентності майбутнього педагога-вихователя ДНЗ [електронний ресурс]* / І. П. Калініна, О. Б. Мамчич // *Режим доступу до статті: http://visnyk.chnpri.edu.ua/?wpfb_dl=1324*. 5.Тарасова В. В. *Формування риторичної культури майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів: дис. ...кандидата пед. наук : 13.00.04* / Тарасова Віталія Віталіївна. – Харків, 2012. – 226 с.

В. Р. Чуменко

«DIGITAL AGENDA» ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ

Для реалізації імперативів зовнішньої політики країни світу вдаються до використання глобального інформаційного простору. Впровадження технологічно - інформаційної детермінанти у стратегію безпекової політики держави є еволюційним етапом розвитку будь-якої держави, яка прагне до всебічного добробуту. Кожна розвинута держава розглядає інформаційну політику як запоруку успішного соціального, політичного, економічного та культурного розвитку. Але становлення інфор-